

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad No. 124).

Zondag 25 Augustus 1895. No. 922.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. 2, Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs franco aan huis, per drie maanden f. 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonneementen worden aangegoten door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentieprijs van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van leedgaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Tot Sion komen met gejuich.“

En de vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren, en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vroolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zucht zullen wegvlieden. Jesaja 35: 10.

Tegen ons weenen staat ons lachen, tegen onze vreugd onze droefenis, tegen het zuchten en kermen onzer ziel het juichen en jubelen van ons hart over.

Voor *bride* is ons hart bekwaamd, op *bride* bewegingen van ons gemoed is ons menschelek zieleven geschapen en aangelegd.

Het zij als twee richtingen waarin ons hart getrokken, twee werelden waarin ons hart wordt opgenomen, twee levensposen, waarvan het de inwerking en aandoening ondergaat.

Soms zelfs overkomt u een besef, alsof het hart waarmee ge nu jubelt niet hetzelfde hart was, als waarmee ge gisteren nog geklaagd en geklammerd hadt.

Verblijd en verheugd zijn maakt u zoo heel anders, geeft u zoo een heel ander leven, en schept u zulk een heel andere existentie, dan de droefenis die zich als een slang om uw hart kronkelt en de zielsbezuigeling die u de keel toemijpt.

Vreugde doet ons gelaten anders, geeft ons een ander oog, buigt de trekken op ons aangezicht om, leent ons een andere stem, een anderen toon, en brengt een heel andere taal op onze lippen.

Ja, het is of het hart zelf onder indrukken van vreugde en blijdschap anders gewaar wordt, anders werkt en andere gedachten uitgeeft.

Vreugde maakt vriendelijk, maakt welwillend, opent uw hand gun en mild, bekwaamt u tot vergeven en door de vingers zien, verhoogt uw verkeeracht en uw moed. En omgekeerd dreigt droefenis maar al te vaak u somber en bijna stug te stemmen, u in u zelf op te sluiten, alles donker voor uw oog te tinten, en u voor heel uw omgeving onvriendelijk en gemelijk te maken.

O, Gewisselijk, vreugde *kan* over de schreef gaan, en de blijdschap *kan* door uitpatting tot zonde verleiden, en ook omgekeerd *kan* het kruis heilighend op ons werken, en ons tot ootmoed en nederigheid en het deelneemen in ander leed stemmen. Zelfs mag er bijgevoegd, dat waar de rituelingen des Heiligen Geestes worden vernomen, altoos iets van die vrucht des lijdens zal gezien worden.

Maar over de groote menigte genomen, lijdt het *als regel* geen tegenspraak, dat vreugde voor het menschelek hart *natuurlijk* is, en dat droefenis *tegen de natuur* van ons hart in gaat, ons vaak wrevelig maakt, en verbittert.

Van een *ziet enkel* kind Gods moogt ge roemen, dat de adel zijner ziel u het meest in zijn lijden beminnelijk was en aantrok, maar overigens weert ge zelfs onder Gods heiligen de klacht niet van de lippen, dat tegenwoordig niet min vriendelijk stemde en zooveel aantrekkelijker als anders van hem uitging, deed bevreemden in hun hart.

Zoo *warm* als *ziet anders* zijn, zoo *koud* komen ze dan u tegen.

Het is of, als de vreugd huns levens van

hen wijkt, hun hart pijnlijk ineenkrimpt, en daarom niet meer dien malschen, zachten gloed kan uitstralen, die u anders zoo verwikelen en koesteren kon.

Nu verklaart zich dit gereedelijk en uit 's menschen schepping en uit het einddoel, waar de Ontfermer zijn Sion heeleit.

Vóór er zonde was zou noch Adam noch Eva in het paradijs hebben kunnen weenen. De lach, niet de traan, is het Goddelijk merkteken van onzen hemelschen oorsprong. Lachende, niet schreiende wezens had God naar zijn beeld geschapen. En toen later het schreien kwam, was dat schreien de *verwonden* lach, die in haar tegendeel omgezette uiting van oog en gelaat.

En niet anders is het, als ge merkt op den eeuwigen morgen, die straks over Gods Sion zal opgaan. Ook daarvan tocht heet het: „De vrijgekochten des Heeren zullen tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vroolijkheid en blijdschap zullen ze verkrijgen, maar droefenis en zuchten zullen wegvlieden.“

De traan is dus niets dan het symbool van een korte tusschenperiode, die voor de stokouden onder ons nog de eeuw niet haalt, en die straks ondergaat in perkeloze eeuwigheid, waarin er geen traan meer zal zijn om af te drogen, en niets dan eindeloze jubel van hooggestemde vreugde heel uw wezen spannen en uw ziel met gloed doortintelen zal.

De traan der smarte hoort niet in den hemel, maar in de hel thuis. Daar, en niet in het Vaderhuis, zal zonder einde weening en zonder dat het oploopt, knersing der tanden zijn.

Daar zal *nooit* de lach zijn schatering doen hooren, *nooit* de glans der vreugde het aangezicht doen blinken.

Dat we zoo vaak schreien moeten op aarde, en dat onze ziel, zelfs als we ouder zijn geworden, soms nog zoo bitterlijk voor God kan weenen, is niet omdat God het zoo gewild had, maar omdat wij ons door onze zonde den heiligen vreugdelach onzes Gods onwaardig hebben gemaakt.

Doch dan gevoelt ge ook, dat de *droeve* gesteldheid der ziel u nooit tot een *tweede natuur* mag worden, en dat ge iets uit God in uw wezen schendt, zoo ge aan de smart *laet* gaat krijgen en de *vatbaarheid* voor het juichen en jubelen in u onderdrukt of vernietigt.

Dat eischt de ernst van het kruis dan ook allenminst, veelvuldig wordt het door dien heiliger ernst, die de verlost des Heeren kenmerkt, afgekeurd en veroordeeld.

Want wel is het kruis niet te ontgaan en dault bijna geen menschenhart zonder diepe littekenen ten grave; wel werpt de beveling van eigen schuld en zonde elken morgen dat we opstaan, en elken avond dat we ons ter ruste leggen, een somber floers over ons zelfbewustzijn; en ook weet, wie dieper leeft, hoe de nood van Gods Sion en het woeien der goddeloosheid, het hart kan doen ineenkrimpen; — maar toch, wie uit Gods Woord leeft, gaat daar niet in onder, zinkt daarin niet weg.

Ook bij het bangste kruis nuchter voor hen altoos de *psalm der opstanding*.

„Immanuel sterft, maar ook Immanuel *verrees*“ blijft het overwinningssteeken, dat

hoog in het zenith boven hun leven als Gods kind op aarde staat.

Door de smart gaat het heen, maar altoos naar de vreugde toe.

Droefenis, ja, maar als een Goddelijke medicijn, om weer hooger de vreugde onzer ziel te doen rijzen.

Van het kruis altoos naar de kroon!

Nu zaaien met *weenen*, maar om eens met gejuich te maaien.

Geloof en liefde, maar ook de onvergankelijke *hoope* gehouwen.

En daarom, opdat zoo ook onze ziel eeuwiglijk met heel Gods Sion in vreugde kunne juichen, mag de *vatbaarheid* voor de genieting der vreugd hier niet in ons wegsterven.

Het lachen moet ons altoos nader staan dan het weenen.

Ja door den traan van uw weemoed heen moet de heilige lach spelen, die, als Gods engelen een zichtbaar gelaat hadden, van hun aangezicht op het gelaat van Gods kinderen zou afstralen.

De vraag is maar, of ge nog steeds aan het stuk uwer *ellende*, of ook reeds aan het heerlijk stuk uwer *verlossing* toe zijt.

Want zijt ge dat waarlijk, heeft de diepe toon van het *sik ben verlost, God heeft mij verlost*, door uw ziel weerklonken, dan is die schat der zaligheid, die uit het hart van uwen Hoogepriester in u is gedaald, zoo alle beschrijving te boven gaande, dat uw vreugdegeroep over zoo Goddelijke ontferming alle wegeklag in u overstemmen moet.

Natuurlijk, wie elken morgen en elken avond zijn gewond en zondig hart ontbloot, en dan niet even wettelijk en even gedurig de vrucht van het bloed des Kruises daarop toepast, bij dien moet de somberheid wel de overhand behouden. Wat zou zulke juichen?

Maar als Immanuel daarboven u de *leerde* Middelaar is geworden, dien *gij* kent, en die u bij name kent; als ge het bidden van uw Hoogepriester, onderwijl gij voor hem nederknielt, met het oor uwer ziel beluistert; als ge zoo feitelijk de bespreking met het bloed des Kruises weer telkens ondergaat, dan moet de dank het van de klacht, de juichtoon der verlossing het van de verzuchting der droefenis winnen, en het *begin* der eeuwige vreugde reeds hier in het diepst uwer ziel gesmaakt worden.

Ja, er is meer.

Als ge niet maar met eigen leed en met het leed van Gods Sion, maar ook met uw levenden Heere in den hemel rekent, en uw Verlosser ook als uw Koning kent, en het niet maar belijdt, maar *meent*, dat hij zit aan de rechterhand der kracht Gods, en dat eens elke vijand aan zijn voeten zal onderworpen worden, dan is zelfs de wredeste teleurstelling nooit in staat, om de veer uwer ziel zoo neer te buigen, dat ze knakken zou.

Want wel gaat de strijd dan door, en dat moet, want we zijn geroepen, om als krijgsknechten des Heeren de landenen steeds omgord te hebben; en wel kan in dien strijd de slagorde des Heeren een oogenblik deelen, en zelfs de vleugel rechts of de vleugel links van die slagorde worden teruggeworpen, maar dan is er toch nooit van *nederlaag* sprake.

Nooit sprake van een *verlies* van den slag, van een *ondergaan* in de worsteling.

Integendeel, dan dringt ook bij de bangste teleurstelling, altoos weer het vreugdegeroep van *meer dan overwinnaars* door de geleerden, en Hij die aan de rechterhand Gods zit, spreekt tot dit vreugdegeroep zijn heilig Amen.

Laat dan de worsteling hard en bang en lang zijn; laat u dan soms de weg te veel worden, tot aan dien laatsten mijlpaal, die u in het hemelsch Sion doet overgaan; ja, laat het dan wezen, dat ge in moedeloosheid, d.i. in *geloofloos* oogeblikken, soms met uw kruis ter aarde nederstort, daarom verlaat u toch, zoo ge waarlijk Gods kind zijt, God de Heilige Geest in het binnenste uwer ziel niet.

En als die in u wonende, in u fluisterende, in u biddende God, u dan weer opwekt, weer den balsem zijner vertroosting over de ziel doet vloeien, en u weer in zalige liefdesgemeenschap met uw Heiland verbindt, dan lacht ge toch weer door uw tranen heen.

En die heilige lach plant zich als een vonk van hemelsch vuur door heel uw leven voort, tot het eens in den eeuwigen lach, in de vreugde van het Sion daarboven, overgaat, en al wat hier droefenis, en hier verzuchting was, voor altoos, om nimmer weder te keeren, van u wegvliedt.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS te Kootwijk, van Ds. Vos te Veendam, gecollecteerd voor Kootwijk f. 10.25.

Officiële Berichten.

Met verhoging uit het Kerkblad van 23 Aug. 1895. Vergadering der Classis Edam, 15 Aug. 1895.

Door Ds. H. Louman Beijer, praeses der vorige vergadering, wordt de vergadering geopend op de gewone wijze. Deputaten kerkalutatoren brengen rapport uit. Naar aanleiding van het rapport komt na een lange bespreking, een voorstel in stemming van den volgenden inhoud: „De Classis benoemt een commissie van voorlichting, bestaande uit twee leden, voor de bespreking van de kwestie der rechtvaardigmaking van eenwigeheid, op de volgende vergadering.“

Nadat dat voorstel is aangenomen, worden tot leden dezer commissie aangewezen D.D. H. van Dijk en H. Louman Beijer.

Het voorstel van de kerk van Monnikendam komt ter tafel. Het is van den volgenden inhoud: „De Classis spreekt als haar gevoelen uit, dat geen kerk gaaten tot het H. Avondmaal mag waden, dan na zich vooral verzekerd te hebben, dat daartegen geen bezwaar bestaat in de kerk, waartoe zij behooren.“ Dit voorstel wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Docenten maakt bekend, dat het Admissie-examen voor de Theol. School aanvangt Dinsdag 17 Sept. a. s., des voorm. ten 9 uren.

Die zich hiervoor wenschen aan te dienen, hebben zich in geschrifte of in persoon vóór of op dien datum aan te melden bij den Pedic. den heer J. Jansen te Kampen.

De aspirant behoort voorzien te zijn, behalve een gewon lidmaat-attest, van eenig getuigschrift aangaande godsvrucht en karakter met het oog op de keuze ener opleiding tot den Dienst des Woords. Voor zooveel dit

doenlijk is, van Classes of Kerkeraden. In elk geval van betrouwbare Christelijke personen, wanneer men, door onbekendheid, van eerstgenoemde geen aanbeveling verkrijgen kan. Betreffende aanleg en bekwaamheid is een verklaring van leermeesters of andere bevoegde personen wenschelijk.

Behalve dat men voldoende moet onderlegd zijn, om met vrucht de Ie Klasse te kunnen volgen, — wordt herinnerd: aan de kennis die vereischt wordt van de hoofdstukken der Bijbelsche Geschiedenis en van de beginselen der Geref. Religie naar het *Kort Begrip*.

Tevens zal gevraagd worden naar de redenen, welke den aspirant doen staan naar de opleiding voor het leeraarsambt.

Voor hen, die zich, na aanneming, voor een hoogere Klasse willen aangeven, wordt nogmaals bericht: — dat, volgens het Besluit der jongste Curatoren-Vergadering, de Ve Klasse, welke reeds lang in het Schoolreglement was opgenomen, thans regel wordt.

Voor de Testimonium-vakken, in het Reglement genoemd, wordt geen uitsluit van examen meer gegeven; deze vakken staan voortaan gelijk met alle andere van elk Klasse-examen. Mythologie is verplaatst naar de IIe Klasse. Antiquiteiten en Logica zullen worden onderwezen in de IVe Klasse. Novitii in de Ve Klasse moeten voor deze twee vakken de IVe Klasse bijwonen; zoodat zij hierin geen examen behoeven te doen bij de Admissie.

Namen het Doc.-College, P. BUSTERSVELD, Rector, C. MULDER, Secretaris.

Kampen, 7 Aug. 1895.

Buitenland.

Duitschland. Houdding van het kerkbestuur der Rijnprovincie tegenover de theol. faculteit te Bonn.

Bekend is het, hoe verleden jaar het houden van een „Ferienkursus“ aanleiding gegeven heeft tot een bitteren strijd op kerkelijk gebied. De hoogleraren van de theologische faculteit van de Universiteit van Bonn hadden zich er toe geleend, om in hunne vacantie eene reeks voordrachten te houden voor predikanten, ten einde hen op de hoogte te stellen met de vorderingen der theologische wetenschap in de laatste jaren. Doch vooral de hoogleraren Meinhold en Graf maakten het in hunne voordrachten zoo bont, dat men in rechtinnige kringen er ernstig protest tegen moest tekenen. Eerst kon men over dien „Ferienkursus“ alleen oordeelen naar de verslagen, die er van in de bladen gegeven werden. Doch daarna werden de voordrachten door de hoogleraren die ze gehouden hadden in het licht gegeven en nieuwe ontroering was het gevolg er van.

De Bonnerferienkursus werd toen aanleiding, dat men zich ernstig de vraag ging stellen: „Gaat het langer om de aanstaande dienaren des Woords over te geven aan de leiding van mannen, die zoo onbeschroomd alles loochenen wat den Christen dienbaar is?“ Verscheidene plannen werden toen gemaakt, om alle de misstanden een einde te maken. Vooral de predikant Von Bodelschwing wist de harten warm te maken voor de gedachte van een vrije theologische faculteit, waaraan de aanstaande candidaten tot den heiligen dienst, althans voor een deel, hunne opleiding zouden ontvangen. Doch van hoger hand, namelijk van den president van den opperkerkerad, Dr. Barkhausen werd dit plan zoo hevig bestreden, dat het scheen alsof men den moed in de schoenen liet zinken, om ook maar dit halve plan ten uitvoer te brengen. En zoo is het dan geschied, dat men dit plan op gaf om het denkbeeld te gaan koesteren, om mannen van positieve richting te brengen tot het ambt van hoogleraar.

naar Schotland terug. Te vergeefs trachtte zijn vriend hem met tranen te bewegen van dit plan af te zien. Hamilton gevoelde zich van God geroepen naar Schotland te gaan en hij ging. Hij vond echter bij het volk weinig geboor, toen hij hen de verwerpelijke van Rome's leer trachtte aan te toonen. Toch vreesden hem de geestelijken. Onder voorwendsel van een vrij twistgesprek met den dominicaan Campbell, een der beroemdste Roomsche godgeleerden van dien tijd, werd hij naar St. Andrews gelokt. Hier werd hij gevangen genomen en voor den rechterstoel des Aartsbisschops gebracht. Hamilton werd een lange tijd van kettersche stellingen ten laste gelegd. Hij verdedigde zich tegen de beschuldigingen van ketterij en verkondigde Christus den Heere. Doch zijne vijanden haastten zich hem den mond te stoppen en veroordeelden hem spoedig ter doot.

In den kerk vergroefden de geestelijken hem tot herroeping van zijne belijdenis te brengen. Doch de martelaar bleef standvastig. Campbell zelf was verplicht te erkennen, dat Hamilton's aanvallen op Rome schijnbaar waren, terwijl de priester Alesius, die den martelaar bekeerden wilde, voor Gods Woord gewonnen werd. De punten, waarop Hamilton werd veroordeeld, betroffen de leer der rechtvaardigmaking uit genade, de verwerping van 's menschen vrijen wil, de oorblijf en het vagevuur. Toen de martelaar niet te bewegen was om te herroepen, werd hij aan den wereldlijken rechter overgeleverd, die hem voor de poort van het St.-Salvatorcollege, onder de gruwelijkste martelingen, liet verbranden. Met de woorden: „Heere Jesu, ontvang mijnen geest“, stierf hij, nog slechts 25 jaren oud. Zijn tegenstander, Campbell, dien hij nog zijn valschheid had verweeten, stierf kort daarop krankzinnig.

DE GAAY FORTMAN

De Martelaren.

CC.

RICHARD HUN.

Van de dagen van Wicklief af tot die van Luther toe, bleef het Woord Gods zijne kracht uitoefenen aan eene wolke van getuigen, die om den naam des Heeren willig gevangenisstraf droegen, de berooving hunner goederen blijmoedig aanzagen, ja zelfs den dood niet vreesden. Het had den Heere behaagd, zijne kerk de oogten te openen voor de dwalingen van het pausdom, en zij gaf haar bloed willig over voor dat dierbare Woord Gods, dat eene kracht is tot zaligheid in de hand des Heiligen Geestes.

In 1441 werd een krijgsman van adellijken bloeds, Rogier Dule, opgehangen, omdat hij de waarheid Gods, in Christus geopenbaard, telde boven de leerstellingen van Rome, en met hem stierven vele anderen, wier namen niet tot ons gekomen zijn, des marteldood.

De vijanden der waarheid zochten echter niet alleen mannen op het schavot te doen sterven, ook vrouwen ondervonden de kracht van den haat tegen Christus en zijn volk.

In 1494 werd Jeanne Broughton, eene weduwe, moeder van mevrouw Young, gevangen genomen, omdat zij veracht werd van ketterij. Voor de rechtbank staande, beledigde zij, eene vrouw van meer dan 50 jaren, blijmoedig den Heere Jesu. Daarom werd zij den 28en April 1494 te Smithfield verbrand.

Geen beter lot trof in 1515 Richard Hun, een inwoner van Londen, die daar het eernaam bedrijft van lakenkoo-

per uitloofde. Toen de Roomsche geestelijken hem aantastten, had hij zich nog niet geheel aan de zijde der Wickliefieten (zoo noemde men de geloovigen dien dagen) geschaard. Toch had hij reeds genoeg van het Evangelie Gods geproefd, om er nog meer onderzoek naar te willen doen. Hij kreeg dagelijks meer lust in de waarheid. Deze man had een klein kind, dat nog slechts 5 weken oud stierf. Nauwelijks had de pastoor van zijne parochie, St. Maria Marsdon, met name Thomas Duffield, dit vernomen, of hij spoedde zich naar Hun en eischte de deken uit de wieg van zijn overleden kind als iets, dat hem toekwam. Hun antwoordde, dat de deken het eigendom des kinds niet was, en hij derhalve die hem niet schuldig was. De pastoor kon de weigering niet verkroppen en riep hem voor de rechtbank des Officiaals. Hun overlegde met zijne vrienden wat hem nu te doen stond en bracht op hun aandraven een aanklacht in tegen den pastoor, als die iets onbillijks eischte. Toen staken de geestelijken hunne hoofden bij elkaar om te overleggen, wat den beschuldigen pastoor te doen overbleef. Zij wisten niets anders, dan Hun bij den bisschop aan te klagen van ketterij. Kort daarop was de beschuldigde in den zoogenoemden Lollardstoren, zooda de toren der St. Pauluskerk genoemd werd. In dien tijd was William Horsey, kanselier des bisschops, beland met het bestuur over deze gevangenis. Zijne vertrouwde dienaren waren Charles Joseph en John Spalding. Deze twee na vatten het plan op, Richard Hun in den toren van honger te doen omkomen. Toen zij echter zagen, dat dit niet zoo spoedig wilde gelukken, vielen zij hem in de gevangenis aan, bonden hem aan handen en voeten en verworpen hem op de gruwelijke wijze. Daarop maakten zij zijn lijf los en hingen het in zijnen gordel aan eenen spijker. Dit deden zij, om het gerucht, dat zij sinds verspreiden, te beter ingang te doen vinden,

dat de martelaar zichzelf had omgebracht. Het nauwkeurig onderzoek, dat daarop gevolgd is van den fiskaal van Londen Thomas Barnwell met twaalf anderen bracht echter uit, dat hier geweld gepleegd was. Een der misdadigers John Spalding bleef dat later ook. Hun stierf den 4en December 1515.

PATRICK HAMILTON.

Wies in Engeland Gods kerke dagelijks meer in zuiverder kennis van den Bijbel, ook in Schotland zag men hetzelfde, al geschiedde dit daar veel later dan in het eerstgenoemde land. Toen vloeide ook in Schotland het bloed der martelaren. De eerste martelaar van dit toen nog op zichzelf staande koninkrijk is Patrick Hamilton geweest. Hij, de zoon van eenen broeder des graven van Arron en van de zuster van John hertog van Albany, was verwant aan het koninklijke huis van Schotland. In 1503 was hij geboren. Hij studeerde in de theologie aan de Universiteit te St. Andrews, waar hij door het onderwijs van John Major, den leermeester van Knox en Buchanan, het eerst met Rome's dwalingen bekend werd. Daar hij met groote gaven van verstand en hart begaafd was, werd hij spoedig een geleerd man. Nadat hij met de leer, door Luther verkondigd, bekend was geworden, voelde hij zich daardoor aangetrokken en verlangde er meer van te weten. Dit kon in Schotland niet gebeuren, want de geestelijken zagen hem met wantrouwe blikken na. In 1526 begaf hij zich naar Duitschland, genoot eenigen tijd te Wittenberg het onderricht en den omgang van Luther en Melancthon en verbleef zich toen te Marburg, waar hij eenigen tijd hoogleraar was. In deze stad vond hij eenen vrouwen vriend in Franciscus Lambert van Avignon. Toen Hamilton hier eenigen tijd verbleef en de heere der waarheid goed onderzocht had, dreef hem zijn verlangen, om zijne landgenooten met de heerlijke schatten van Christus Jezus bekend te maken,

Dit is een mager resultaat, doch men troost zich met de gedachte, dat men in Bazel een 60 jaren geleden ook zoo gehandeld heeft en daardoor in het bezit kwam van eenige theologen die gescht waren, om een theologische leerstoel te bezetten en die zich het Evangelie van Christus niet schaamden.

Het wordt in Duitschland al een belangrijke schrede voorwaarts genomen, namelijk in de kringen van menschen, die het goede voor kerk en vaderland zoeken, dat het consistorium van de Rijnprovincie geweigerd heeft, het programma van de "Ferienkursus" in het kerkelijk ambtsblad te publiceren. Dit is zeker voor de Bonner hoogleraren in de godgeleerdheid een bittere pil geweest. De liberalistische pers heeft van die weigering haast geen melding gemaakt, maar er blijkt toch duidelijk uit, dat de mannen die de kerk besturen, niet homogene zijn met de mannen, die de theologische leerstoelen bezet houden. Zoo ver is het nu gekomen, dat een consistorium niet meer in staat is de uitdrukkelijk voor zijn predikanten bestemde voordrachten van de theologen der landuniversiteit aan te bevelen, maar door deze te ignoreeren, zijn geweten moet vrij maken. De ontgolving in het vorige jaar was te groot. Men had van de vacante cursussen verwacht, dat zij de belangen van de predikanten en van de landskerk zou bevorderen, doch in plaats daarvan is de grootste verwarren en onrust voor het kerkelijke leven gewoont, geheel afgezien van de geringe wetenschappelijke betekenis van gene referaten. Wij verstaan het, dat het consistorium zich dinnal met meefterug-trek, ofschoon de namen van Meinhold en Grol op het programma niet voorkomen. Zoover moet uit dit nieuwe feit afgeleid worden, dat de verhouding tusschen theologie en kerk zeer krank geworden is. Het is hoog tijd, dat de vertegenwoordigers der moderne wetenschap eindelijk tot het inzicht komen, dat zij geen "staatsambtenaren" zijn, welke geen plichten voor het volk en voor de volkskerk hebben te vervullen, maar alleen voor "de vrije wetenschap" hebben te leven. Hare roeping is veelmeer voor haar deel aan den bouw der kerk mede te werken, niet haren opbouw te verhinderen en geen verwarren binnen hare muren te stichten. Het onzinnig drijven der theologische wetenschappen moet een einde nemen, zullen niet de theologische faculteiten groote schade lijden. Of zouden zij kunnen bloeien wanneer zij, die het kerkbestuur in handen hebben, een afkeerige houding tegenover haar aannemen zelfs voor haar waarheden? Aldus laat, zich de *Allgemeine ev. Luth. Kirchenzeitung* hooren, een orgaan dat het gevoelen van de positieve Lutherischen in den regel goed vertolkt.

WISCKEL.

Door Kinderen.

DE WAGENMAKER.

III.

Bij den dokter.

't Is noodig dat we intusschen den lezer zeggen, wie de dokter was en van wie hij bezoek ontving.

De man die den naam van "den dokter" droeg was iemand in heel den omtrek welbekend. Dat wij zeggen, men wist waar hij woonde, dat hij voor dokter doorging en ook steeds bereid was — doch niet voor niemant — menschen en beesten van hun kwalen en gebreken zoo mogelijk te genezen. Ook verkocht hij allerlei geneesmiddelen, zelve om het haar te doen groeien, behoudsmiddelen tegen de koude en weer andere tegen de ziekte en ik weet niet wat al meer. Verder vertelde men dat hij waarzeggen en zelfs tooveren kon en dat hem dit veel geld opbracht. Ook werd verhaald, dat hij een zoon was van zeer rijke ouders, dat hij had gestudeerd en veel geleerd en nog vele andere dingen. Wat van dit alles waar was, durf ik niet zeggen. Zeker is, dat de dokter, of wat hij dan was, veel toelooft had van zieke menschen en dieren, (de laatste kwamen onder geleide), soms veel geld verdiende en ook dat hij vaak bezoek kreeg van menschen, die bijkbaar niet graag gezond werden. Wat de dokter met het geld deed dat hij zoo verkreeg wist niemant. Aan moede kleeren gaf hij 't niet uit; ook niet voor vrouw en kinderen, wijl hij die niet had. En zijn huis geleek veel op een grooten bouwval waarin hij woonde met slechts een knecht tot zijn hulp, welke man ook den tuin verzorgde. Snu en listig was de dokter zeker en denklijk ook tamelijk rijk. Echter bezat hij groote begeerte naar nog meer, en als hij iets verdiende of wonnen kon liet hij het nooit.

Dit laatste wisten ook zijn bezoekers en had hen tot hem gedreven. De een van hen, de man die in den wagen had gezeten, was werkelijk een generaal, en wel de Spaansche veldoverste Vives, in dienst van Zijn Keizerlijke Majesteit Karel V. Deze hooftman lag met een aantal troepen in het Wurtembergische, in Zuid-Duitschland.

Nu hebben we reeds gehoord, hoe keizer Karel allesbehalve tevreden was over het voorstel van de vrije rijkstad Konstanz, die voor zich vrijheid wenschte om binnen hare muren de leer des Evangelies te laten prediken, ongehinderd. Op den Rijkdag had men eigenlijks niets zekers besloten, en zoo was de zaak dan voorloopig gebleven zooals zij was. Maar mochten, zooals we zagen, de Constansers daar vrede mee hebben, niet althoo hun tegenstanders, en vooral niet de keizer. Had hij ook op den Rijkdag niet veel gezegd, des te meer had Karel gedacht, om zich voortgenomen den Constansers hun stontheid, zooals hij 't beschouwde, betaald te zetten. Karel achtte de "ketterij" een gevaar voor zijn land en de bisschoppen en andere geestelijke heeren brachten hem aan 't verstand, dat het zijn plicht was in die kettersche stad orde op de zaken te stellen. Hij, als keizer, moest waken voor het ware geloof, twiek natuurlijk geen ander was dan dat der Roomsche kerk. En Karel gaf aan dien raad te gretiger gehoor, dat zijn belang dit meebracht. De Constansers zouden het voortaan niet meer wagen iets voor te stellen dat hem, den machtigen keizer, die over zoveel landen en rijken heerschte, mishagde.

De beste weg om tot zijn doel te geraken was, zoo meende Karel, de stad door zijn troepen te laten bezetten. Dan kon hij de burgers dwingen. We weten hoe later Karel's zoon Philip in de Nederlanden evenzoo deed. Nu lag, als ik zei, generaal Vives met zijn troepen in Wurtemberg, en Karel, die hem kende als een wakker en betrouwbaar man, liet den veldheer bij zich komen en gaf hem last zich van Konstanz meester te maken. Dit moest echter zoo stil mogelijk voorbereid en uitgevoerd worden. Want lekte de aanleg uit of trok men openlijk tegen de stad op, dan zouden de Constansers hulp kunnen krijgen, zich verdedigen en kon alles misloopen. Viel men hen onverhoeds op 't lijf, dan was er

alle kans de stad te bemachtigen eer iemand er op verdacht was. En dan kon de keizer zijn zin doorzetten en wie er wat tegen had kon toch niets uitvoeren. Aan den generaal werd een groote belooning toegezegd als hij den aanval behoorlijk en gelukkig volbracht.

AAN VRAGERS.

Op de vraag, waarom het getal elf soms het "malle nummer" wordt genoemd, weten we geen beter antwoord dan dit:

Een elf is een fabelachtig wezen, en van de familie der kaboutermannen en aardmannen, waaraan onze heidensche voorouders, de Germanen, geloofden. De elf was een vrolijk dansend schepsel, dat zich vrij dol en dwaas kon aanstellen. Op die elf wordt gedoeld, en niet op 't getal, als men spreekt van het malle, dat is het dwaze, gekke nummer.

Mocht iemand een betere verklaring weten, dan hoop ik dat hij die geven zal, niet zozeer wat de elfen of geesten betreft, maar de uitdrukking bovengenoemd. Zeker is, dat "elf" al zeer vroeg de betekenis had van dwaas of zot. Zoo bestaat er een oud versje, een gesprek tusschen den leerling Aernout en zijn meester. Daarin komt o. a. dit voor:

Meester: »Aernout, speelt mij elfe!"

Aernout: »Gewisselc, ghy syt het selve."

Hieruit blijkt tevens, dat er vóór eeuwen al sommige even lompse, onbeschofte kinderen waren als nu.

Op een tweede vraag, of men in ons land ook wilde katten vindt, moet ik antwoorden: 1. dat alle katten, ook de Nederlandsche, wel eens wat wild kunnen zijn; 2. dat zoover ik weet, de eigenlijke "wilde kat" hier niet huist, wel in Duitschland nog; 3. dat men hier wel in boschrijke streken, in 't wild levende katten aantreft, maar die stammen denklijk van tamme af en zijn dus eigenlijk verwilderd.

CORRESPONDENTIE.

J. F. L. te A. We kunnen nu spoedig 't antwoord geven, doch verzoeken nogmaals u en anderen lezers er op te letten, dat als de vrager zijn naam niet noemt, er ook geen antwoord op zijn vraag kan worden gegeven.

HOOGENBIRK.

Een woord van wijlen

DS. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL,
Predikant te Reilum.

Aan alle betrekkingen of belangstellende vrienden en vriendinnen in Christus, die in meerdere of mindere mate het beginsel der waarheid naar de belijdenis zijn toegedaan.

U, mijne familie, roep ik bij dezen toe: Beproeft uvelen, of gij tot de familie van Jezus behoort. Zoo wie mijn wil doet, die is mijn moeder of broeder of zuster.

Zoeken wij vooral die geestelijke betrekking op den Heere Jezus, waardoor het sterven verolonden wordt tot overwinning en wij leeren leven in eeuwigheid. Het ga u wel. De Heere zegene u op al uwe wegen.

Vóorts heb ik een kort woord voor mijne vele vrienden en vriendinnen in de Gereformeerde kerken.

Ik gevoel mij zeer aan u verbonden. Gedraagt u waardiglijk de roeping, waarmede gij geroepen zijt als kinderen des Lichts, als discipelen van den Heere Jezus, als naandragers des Heeren, als van den Heere geroepen, om weder te keeren tot de paden des rechts en der waarheid.

Dat het u niet genoeg zij Gereformeerd te heeten, maar dat het u behoefte zij jaarlijk Gereformeerd te zijn.

Dat het u niet genoeg zij te roemen in den welstand van een uitwendigen kerkstaat, maar steeds te bedenken, dat des Heeren huis een geestelijk huis is, en dat tot den welstand van dat geestelijk huis behoort niet alleen, dat de waarheid zuiver gepredikt wordt, maar ook, dat men met den Apostel zeggen kan: Ik heb geloofd, daarom ook heb ik gesproken! als vóorts wat wij aangetekend vinden in 1 Joh. 1:1.

Al zijn wij nu geene Apostelen, blijft het toch steeds waar, dat het Evangelie een kracht Gods is tot zaligheid een legeljk, die geloof.

Predikers, die zell de waarheid niet kennen voor hun eigen hart, zijn een allerbedroefdst verschijnsel in de gemeente des Heeren.

Zijn gelijk aan doode muzikanten, waart men allerlei tonen kan halen ten goede en ten kwade.

Tot den welstand van de gemeente des Heeren behoort allereerst, dat hare gezanten zijn dienaars van den Heere Jezus Christus, die door Zijne genade zijn verlost en gezaligd en Hem van ganser harte liefhebben en dienen.

Dan is zoo noodig, dat in de gemeente des Heeren een gelijkvormigheid besta aan het bechaam des Heeren: dat Christus in haar een gestalte hebbe; dat Hij door het geloof in hare harten wone en zij in de liefde geworteld en gegrond zij. Als wij met een mensch ontmoeten, behoeven wij niet lang te gissen en te raden of het een mensch is. Wij weten dit dadelijk, omdat hij er op gelijkt. Zoo ook, als wij waarlijk tot de gemeente des Heeren behooren en wij in gezond geestelijken toestand verkeerden, dan blijkt het al heel spoedig, dat wij waarlijk tot de gemeente des Heeren behooren en wel eenvoudig, omdat wij op haar gelijken.

Daar toe behooven wij geen vroom schijnje aan te nemen. Zulk een schijnje geeft niets. Wij gelijken op haar door de kracht van inwendige hartvernieuwing genade in Christus, gelijk wij lezen: »Die in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden."

De waarlijk wedergeborene wordt vernieuwd in al zijn handel en wandel. Aan hem kan men in alles en in alle opzichten merken, dat hij een discipel van Jezus is, althans voor een goed kenner en een nauwkeurig opmerker in zake de dingen van Gods Koninkrijk.

Vervolgens hebben wij de gemeente er zeer op te wijzen, om weder te keeren tot de eenvoudigheid des geloofs.

Er is zoveel opgesmuktheid, onwezenlijkheid en formalisme in zake de dingen van Gods Koninkrijk, dat in zoo tegen het Woord des Heeren in 's bevordert zozeer den onvrede des gemoeds en de krachteloosheid des nieuwen levens.

Men is vaak meer vol van stelsels dan van het leven, zooals het in God door Christus is. Vraagt men, mag men de zaken zoo eenvoudig oppemen, dan is het antwoord: Zeker, waar de Heere zelf ons dien weg zoo eenvoudig heeft gemaakt en voorgesteld, dan mag men wel zeggen: Wee dengene, die den weg ten hemel anders voorstelt dan de Heere gemaakt heeft. Maar een legeljk moet weten, dat er ene zeer moeilijke zaak verbonden is aan het discipelschap van een Christen. En dit is, naar Christus

heeft gezegd, dat wie niet verlaat al wat hij heeft, zijn discipel niet zijn kan. Vóorts, dat zoo iemand het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kindeke, hij hetzelfde niet kan ingaan en dat, wie iemand of iets liever heeft noema Hem, Zijns niet waardig is.

Alzoo komt het op het wezen van de zaak aan. Het zalig worden is gemakkelijk, maar alleen voor hem, die alles om Christus' wil verlaat en in den Heere al zijn heil en zaligheid vindt.

Ten slotte nog een woord tot de Gereformeerden. Wilt niet laag zien op hen, die niet tot de Gereformeerde kerk behooren noch roomt, dat gij er wel toe behoort, alsof zulke op zichzelf gekeerd ware.

Het zal er in moed of dood op aankomen, dat wij waarlijk wedergeboren zijn; dat wij Jezus toebehooren; dat wij geloovigen in Christus zijn; kinderen Gods en erfgenamen van het eeuwige leven.

Rusten wij toch niet, eer wij het onwankelaar kenmerk van het geloof in Christus en van het kindschap Gods in ons hebben, n. l.: het getuigenis des Heiligen Geestes in ons, opdat wij met zekeren tred onze weg naar de eeuwigheid vervolgen en wij de eeuwigheid met blijdschap mogen ingaan, om alsdan ten volle en voor eeuwig die vruchten volop te genieten, datgene, wat ons hier op aarde in het land der vreemdelingschap reeds in zoo menig oogenblik verwikt heeft.

J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Gesichte Redacteur!

Bij dezen ben ik zoo vrij, door middel van uw blad den Redacteur van de *Heidenbode* om een verdere uitwijding te verzoeken; eene uitwijding, naar aanleiding van hetgeen door hem in het April-nummer ons ter lezing werd gegeven.

De kerken zowel als de betrokken personen hebben hier recht op.

Ziehier wat er, in verband met zijne mededeeling over het Heilsgeest, letterlijk gedrukt staat: — »een dat het uit hun publicatie zoo schijnt, alsof de B.D. Scheurer en Zuidema hen als medearbeiders op ons arbeidsveld welkom heetten, geelt te denken."

Hierdoor wordt niets meer en niets minder omt den zending-arts bij de kerken, die hem uitonden, van ketterij verdacht gemaakt en als een verrader van de Gereformeerde Zending voorgesteld, als zou hij, onder het vaandel van Gereformeerdeheid, deze Belijdenis hier op Java ondermijnen. Vooral door dat dubbelzinnige en onwaardige — »geelt te denken!" — zoekt hij het zaad van wantrouwen in de harten van hen, die deze Belijdenis liefhebben, wortel te doen schieten.

Dat ik de mannen van het Heilsgeest vriendelijk heb ontvangen, en niet hen over land en volk gesproken heb, is volkomen waar; maar het is ook eveneens waar, dat ik terstond en duidelijk voor het beginsel van onze Zending ben uitgekomen. Mij dunkt, de schrijver moet hiervan ook overtuigd zijn. Of moest mijne Gereformeerdeheid uit eene lompse en onbeschofte behandeling blijken? Dit laatste zou toch het minst van al Christelijk en Gereformeerd zijn.

Gods Woord eischt toch van ons, dat wij de herbergzaamheid zullen beoefenen en dat onze beschiedendheid allen menschen bekend zij. Uit deze verdachtmaking blijkt al heel weinig vertrouwen, welke in geen geval tot voordeel van de Zending kan strekken.

Doch genoeg, deze zaak moet uitgemaakt worden. Zulke publieke beschouwingen mogen niet stilzwijgend worden terzijde gelegd. Blijkt de verdachtmaking van Dr. Lion Cachet, welke thans nog maar berust op eene eigen-dunkelijke conclusie, waar te zijn, dan dringen de kerken er bij Deputaten op aan, dat hun zending-arts ontlasten worde.

Blijft het echter later te zijn, dan diene ook openlijk deze verdachtmaking te worden herroepen.

Ten slotte spreek ik den wensch uit, dat er in 't vervolg een weinig meer gelet worde en controle uitgeoefend op hetgeen de Redacteur van de *Heidenbode*, nu en dan, onder de zoo karig bedeelde rubriek — »van ons arbeidsveld" — gaat mededeelen.

U bij voorbaat dankzegging voor de plaatsing dezer letteren, blijf ik, hooggeachte Redacteur, Uw Di. Dr.

J. G. SCHUREN, Zending-arts.

Solo, 17 Juni 1895.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Enschede, D. J. B. Wijers te Voorburg. — Culaard, K. Trouw te Ambt-Vollenhove.

AANGENOMEN: Breda (Gronl.). J. Groenewegen te Hoogeveen (Dr.) A. — J. B. G. P. Oberman, cand. aan de Vrije Universiteit. — Hengelo, P. Zijlman te Rossum e. a. — Hooftdorp, A. M. Dietmar, cand.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Delft, P. J. van Melle te Nijkerk op de Veluwe. — Haarlem, A. J. Th. Imker te Dordrecht. — Oudega (Hemelumer Oudepolder), A. Bechger, pred. Dutch Reform Church of New-York, te Breda (Geld.). — Garrelswaer, J. Vinke te Grambergen. — Horsten, D. J. Avis te Lettelbert e. a. — Oldeholtwolde, R. Kijlstra te Korteweg. — Peins e. a., R. K. Dijksterhuis te Oldebert. — Eldel (toez.), W. C. van Senden te Malle. — Monster, D. Ozinga te Wijckel. — Stadskanaal, G. Vosiers te Schoonoord (gem. Slen). — Oudeham, J. Eiseveldt Bosch te Groningen. — Den Haag (Fr.) J. Brink te Vlaardingen (Dr.). — Le, H. Weerdenburg te Huisen en Hemstad. — Waarder, J. van Dorven te Eda. — Rossum (Bommelerwaard), M. J. Sanden te Numansdorp. — Opperdoes (el. Sneek), F. J. Los te Bruchem. — Zuidland e. a., A. de Pecker te Gorinchem.

AANGENOMEN: Rhinert, M. Buiskeel te Burgwerd en Hichtum. — Aalsbeek, H. Schuttevoet te Ursem.

BEDANKT: Aalten, C. W. A. Nonhobel te Harmelen. — St. Michaelsgestel en Schijndel, W. J. Oudegeest jr. te Vacht en Cromvoirt. — Lopik (Ud.), W. A. Keers te Veere (el. Middeldorp). — Gamenen, J. G. Bruning te Leerdam. — Breda, voort, H. Kops te Valkenburg. — Helvoet (gem. Haften), Th. G. C. Rappard te Zuilen. — Dreischor (el. Zierikzee), P. Steenbakker Morillon Loysen te Lekkum. — Hooge-Zwaluwe, J. C. P. Prins te Almkerk en Emmelooyen. — Melliss (Friesland), J. H. van 't Hoff te Den Bommel. — Gravenland, J. W. H. Kalkman te Alfen aan den Rijn. — Elburg, J. C. Klomp te Lanteren. — Terwispe, R. Kijlstra jr. te Korteweg e. a. — Woertswoude, A. S. Talma Dru te Haanbe (el. Zalt-Bommel). — Wilp, S. H. A. Begeman te Holwerd.

Advertentien.

GETROUWD:

DIRK DZ. GOEDE

en

AAGJE KALF.

Landsmeer, 16 Augustus 1895.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissarissen in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsensiraal,
No. 157.
AMSTERDAM.

Christelijke School
met uitgebreid leerplan,
te ALFEN aan den RIJN.
Opening 16 September a. s.

Deze Inrichting voor Opvoeding en Onderwijs wordt Ouders en Voogden beleedelijk aanbevolen. Prospectus en adressen ter informatie, benevens een overzicht van verkregen resultaten van het onderwijs, worden op aanvraag toegezonden door den Hoofddirecteur,

H. SCHOLTENS Kz.

Breda, Augustus 1895.

Theologische School
der Gereformeerde Kerken in Nederland.

In de maand Juli ontvingen we de volgende collecten: Van de gemeenten: Oudega e. a. f. 8.85; Bozum f. 4.50; Sybrandaburen f. 4.10; Goonga f. 8.25; Hindeloopen 1894 f. 3.03; Hindeloopen f. 3.71; Balk f. 2.15; Sloten f. 1.05; IJst f. 6.37; Opperhuizen f. 7.25; Gaastmeer f. 2.35; Woudsend f. 3.10; Wijkkel f. 1; Workum f. 14.35; Oosthem f. 3.41; Heme-lum f. 1.97; Sneek B. f. 10.17; Heeg f. 6.59; Warnis f. 2.47; Hommerts f. 6.78; Oudemid-dum e. a. f. 4.50; Koudum f. 8.60; Bamschoten A. f. 35.44; Kullenburg f. 5; Aals f. 2; Zuilichem f. 3; Geldermalsen f. 2.53; Poederloijen f. 2; Herwijnen f. 9.53; Well f. 3.95; Vuren f. 1.15; Rossum f. 1.53; Nieuw-Leusen f. 1.20; Ommen f. 12.30; Heemse f. A. f. 9.90; Vroomshoop f. 8; Den Ham f. 11.80; Gravenmoer f. 5.00; Helena-veen f. 1.80; Oosterland f. 6.10; Zierikzee f. 7.50; Zierikzee f. 9.73; Broekmanshaven f. 3.12; Brunnisse f. 8.92; Puiten f. 7.90; Leeuwarden B. f. 13.62; Katwijk a. Zee f. 7.36; Katwijk a. Rijn f. 6.45; Leiden C. f. 11.67; Lelidorp f. 16.90; Rijnburg f. 9.50.

Giften. Door Ds. J. Joffers te Schoonebeek, gift gevonden in de kerkcollecte f. 2.50.

Voor de uitbreiding: Uit de gemeenten: Drachten f. 8.50; Boornbergum f. 2; Oudega f. 3; Surhuisterveen f. 4; Rottevalle f. 3.50; Enkhuizen f. 24; Opperdoes f. 12; Urk f. 40 en Gorinchem f. 28.50.

De maand Juli was wederom voor onze Theol. School een ook daarom voor de kerk een rijk gezegende maand. Niet minder dan veertien (14) studenten werden met goed gevolg geexamineerd en tot de Theol. lessen toegelaten. Acht deden hun Theologisch A. en bekamen consent om voor de gemeente op te treden, terwijl eenentwintig tot den H. Dienst beroepbaar werden verklaard, waarvan reeds velen een of meer beroepen hebben ontvangen. Stemmte het allen, die de eigene inrichting lief hebben, tot ootmoedigen dank, dat God onze Theol. School zoo rijkelijk zegent en dat hare vruchten in de gemeenten steeds meer worden gewaardeerd.

J. NEDERHOED, Penningmeester.
Middelham, 19 Augustus 1895.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAN 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden te DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

DE ZONDAGSSCHOOL.
WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIRK.
Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 21 Augustus 1895: Onderwerp voor 1 September. — De eene ware weg. — De eenheid der Heilige Schrift. — Kinderspeelen. — Wank op, ware en luit! — Velerlei. — Advertentiën.
Amsterdam. HÖVEKER & ZONN.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halflederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

Amsterdam. DE UITGEVER,
J. A. WORMSER.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verschoen:

In de Schaduw des Doods.

Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,

DOOR
Dr. A. KUYPER.

Prijs f 1.90. In stempelband f 2.40.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONN.

Instituut „ZETTEN."

Bij genoegzame deelneming wenscht een Geref. Hoofddirect. met acten voor Fransch en Duitsch, en bekend met het Engelsch, te Zetten een KOST- en DAGSCHOOL op te richten, in het gebouw van het vroegere Instituut „Groneveld."

Opgave van in- of externe leerlingen, of vragen om inlichtingen, worden vóór 30 Aug. ingewacht, onder lett. C. H., aan het Bureau Herant.

Henry en Stackhouse
compleet, gecartonneerd linnen rug, door bijzondere omstandigheden aangeboden voor f 105. Levering franco en a. contant. Dr. fr. lett. T., aan den Boekh. J. J. DE DIE, Vijzelstraat 12, Amsterdam.

UITGAVE VAN HÖVEKER & ZONN, te AMSTERDAM:

GEDICHTEN

van
J. A. WORMSER.

Prijs f 1.25. In stempelb. f 1.90.

Vrije Universiteit.

Een opmerkelijke beweging heeft in de laatste jaren plaats gehad, onder de studenten aan de onverschiedene Universiteiten in Engeland, waartoe de stoot van Amerika is uitgegaan en waarvan het gevolg is geweest, dat zich een bond van Christelijke studenten heeft gevormd, bedoelende de bevordering van het bestudeeren der Heilige Schrift en des Christelijken wandel, zoomede van eenigen bescheiden arbeid in het Koninkrijk Gods, als het geven van Zondags-schoolonderricht, enz.

En, zooals de Engelschen alijd doen, wanneer zij eenmaal een zaak met hart en ziel hebben aanvaard, niet tevreden, dat alleen Engelse studenten tot die goede keuze mogen komen, wenscht men thans die beweging ook naar andere landen overgebracht te zien, om eene »Wereld-Unie van Christelijke studenten" te stichten.

Een zeer belangrijke vrucht van deze beweging mag genoemd worden de levendige belangstelling, welke daardoor is gewekt in het werk der Zending onder de heidenen, en welke aanleiding heeft gegeven tot het stichten van een vereeniging van toekomstige zendingen, eerst in Amerika in 1886 en daarna ook in Engeland in 1889. In 1892 werd te Edinburgh een conferentie gehouden, welke aan den bloei der vereeniging in Groot-Brittannië zeer bevorderlijk is geweest, terwijl veel overregekomen, dat jaarlijkse bijeenkomsten zouden gehouden worden, om elkander in het voornemen om zich aan het werk der Zending te wijden, te sterken en te schragen door gemeenschappelijke opwekking en gelied. Zulk een bijeenkomst werd ook dit jaar gehouden te Kewick.

Deze vereeniging van toekomstige zendingen leit thans reeds meer dan 800 leden, waarvan meer dan 100 de verklaring getoekend hebben: »Het is mijn voornemen om, zoo God liet, zending onder de heidenen te worden."

Dit resultaat is te merkwaardiger, wanneer men bedenkt, dat het tot vóór weinig jaren eens zeldzaamheid was, dat een student zich voor het werk der Zending voorbereide.

De kerk van Christus, die van haren Koning bij Zijn scheiden van de aarde de opdracht heeft ontvangen het Evangelie te verkondigen aan alle creaturen, opdat »Zijn koninkrijk kome", kan niet anders dan den Heere danken, wanneer hij arbeiders uitstoot in zijnen wijngaard. Moge ook in ons vaderland eene krachtige opwekking tot onze geloovige jonge mannen uitgaan, en bij velen ingang vinden, en ook onze Vrije Universiteit door den Heere als opleidingschool gebruikt worden.

W. HOVY.

De eers
zijn versch
weerklinke
de Calvin
dat de gen
is tot een
der Geref
en met d
eere zij, n
dat die st
onzer ver
ligt thans
daardoor
het midde
denis, t. v
genade, v
vinden, es
leer, en c
gratie.

Ge heb
doen, met
eening, di
dien eenli
de goudes
de ziel al
hem neerd
Verkeering
vrijmak
en verwer
ontfermt, l
dat de G
wederkoms
op straffe
van deze
blijft deswe
de betuigi
Woord, be
voor aller
particulier

Maar da
anders dan
zichzelf. E
menschap,
in een kr
en die w
Verbonden
tot haar r
van het P
verminkt,
geloofsvan
die deze v
achtervolg
den van d
den Heilij
Zoon te
het Drieer
van den
Christus z
het uit h
digen" n
e lijke ordi
pijnlijken
onvrijbar
nauwheid
machtige
lige Schrift
achtergron
de eening
de gemeen
we verker
eenen Wijs
En daaroe
ticuliere, c

Opmerk
Brittange
geleerdhe
gaan spre
de eerste
hij aan
widen au
Toen hij
den rechten
den ware
naar de
den had
trachte e
dat pogen
tot de ke
bekende
de regeer
sterven z
trok hij
ren leer